

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського
29.05.2018 № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації
11.07.2018 № 303

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Юні кролівники»
Початковий рівень
1 рік навчання
(144/180/216 годин на рік)

Автор:

Нікітченко Вікторія Миколаївна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді

Рецензенти:

Васильєва Ольга Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук, професор кафедри розведення і генетики сільськогосподарських тварин Полтавської державної аграрної академії

Ємеліна Олена Василівна, учитель біології вищої категорії, учитель-методист комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Останнім часом в Україні спостерігається інтенсивне відродження кролівництва. В умовах нових форм господарювання в тваринництві все більше уваги приділяється фермерським господарствам та приватному сектору.

Кролівництво – саме та галузь тваринництва, розвиток якої є перспективним, насамперед, для особистих та фермерських господарств.

Враховуючи умови сьогодення та соціальний попит населення, доцільним є створення при позашкільних та закладах загальної середньої освіти навчальних кролеферм та гуртків «Юні кролівники».

Дана навчальна програма розроблена на основі типової навчальної програми «Юні кролівники» (автори Уманець Р.М., Русан Г.Л.).

Програма гуртка початкового рівня розрахована на один рік навчання учнів молодших та середніх класів (8-12 років) закладів загальної середньої освіти, які виявили бажання займатися кролівництвом. Рекомендований кількісний склад групи 12-15 чоловік. Програма включає 8 розділів, що становлять 144/180/216 годин на рік, відповідно 4/5/6 годин на тиждень.

Основною *метою* програми є:

- ознайомлення юннатів з особливостями біології кролів та доглядом за ними,
- виховання відповідального ставлення до тварин та природи в цілому.

Програма передбачає вирішення таких *основних завдань*:

- ознайомити учнів з історією розвитку кролівництва та його практичним значенням;
- вивчити особливості зовнішньої та внутрішньої будови кролів;
- ознайомити вихованців з умовами утримання, годівлі та вирощування кролів;
- ознайомити з гігієнічними аспектами роботи в кролівництві;
- вивчити правила вирощування, заготівлі та зберігання кормів;
- формувати практичні уміння та навички у догляді за тваринами;
- створювати умови для раннього професійного самовизначення учнів;
- розвивати інтелектуальні здібності та якості особистості;
- виховувати відповідальне ставлення до природи;
- трудове виховання підростаючого покоління.

Для вирішення поставлених завдань у роботі гуртка рекомендується використовувати різноманітні методи (когнітивні, креативні, оргдіяльні) та форми (навчальні заняття, самостійна робота, практична діяльність) організації освітнього процесу. Доцільним є використання інтерактивних технологій, методу проектів.

У процесі розробки програми враховано основні завдання допрофесійного навчання: окрім теоретичного матеріалу, передбачено значний обсяг практичних занять, здійснення науково-дослідницької роботи.

Наприкінці навчання кожен учень повинен уміти самостійно виконувати всі роботи по догляду за кролями.

Перелік основних засобів навчання:

Об'єкти натуральні: колекція порід кролів.

Колекції: кормів концентрованих; гербарій лікарських рослин; гербарій отруйних для кролів рослин.

Таблиці: будова тіла тварини; породи кролів; хімічний склад кормів.

Обладнання спеціалізоване та інвентар: клітки індивідуальні для кролів; клітки групові для молодняка кролів; годівниці; відра пластмасові; лійка; шланг; візки (2 шт.); обприскувач; граблі; вила; лопата совкова.

Прилади та пристосування: ваги електронні; мікроскоп з імерсійним об'єктивом МБР-1, МБР-3, МББ-ІА, МБИ-3; термометр медичний; шприци.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу	4 год.			5 год.			6 год.		
		Теоретичні	Практичні	Разом	Теоретичні	Практичні	Разом	Теоретичні	Практичні	Разом
1	Вступ	4	-	4	5	-	5	6	-	6
2	Біологічні особливості кролів	6	8	14	5	10	15	9	12	21
3	Система утримання кролів	12	10	22	15	10	25	18	15	33
4	Корми. Годівля кролів у осінньо-зимовий період	8	8	16	10	15	25	12	12	24
5	Породи кролів	6	6	12	5	5	10	9	9	18
6	Розведення кролів і вирощування молодняка	8	12	20	10	15	25	12	18	30
7	Особливості утримання і годівлі кролів у весняно-літній період	16	20	36	15	28	43	24	30	54
8	Хвороби кролів. Санітарно-профілактичні заходи щодо їх попередження	12	6	18	20	10	30	18	9	27
9	Підсумкове заняття	2	-	2	2	-	2	3	-	3
Всього		74	70	144	90	90	180	111	105	216

1. Вступ (4/5/6 год.)

Історія одомашнення кролів. Значення кролівництва в житті людини.
Правила безпеки життєдіяльності при догляді за кролями.

2. Біологічні особливості кролів (14/15/21 год.)

Походження кролів.
Спільні та відмінні особливості біології зайця, кроля дикого та кроля домашнього.

Біологічні особливості домашніх кролів.

Зовнішня будова кроля.

Практичні роботи:

Проведення вимірювань кроля.

Спостереження за поведінкою кролів.

Догляд за тваринами.

3. Система утримання кролів (22/25/33 год.)

Системи утримання кролів. Вибір місця для крільчатника.

Вільний спосіб утримання кролів: його переваги та недоліки.

Утримання кролів у приміщенні.

Комбінований спосіб утримання кролів.

Поняття мікроклімату, оптимальні параметри.

Особливості утримання молодняка.

Племінні господарства і кролівницькі комплекси.

Практичні роботи:

Догляд за тваринами.

Визначення фактичних показників мікроклімату у крільчатнику.

Спостереження за годівлею тварин.

4. Корми. Годівля кролів у осінньо-зимовий період (16/25/24 год.)

Корми, їх характеристика. Види кормів, їх хімічний склад.

Поняття про раціон, кормову одиницю. Фактори, що впливають на складання раціонів.

Біологічні особливості годівлі кролів узимку.

Правила підготовки кормів до згодовування. Правила заготівлі та зберігання кормів.

Практичні роботи:

Особливості годівлі кролів у різні пори року.

Годівля кролів.

Робота по заготівлі кормів.

Виготовлення гербарію отруйних та лікарських рослин.

5. Породи кролів (12/10/18 год.)

Поняття про породу.

Різноманітність порід кролів та їх походження.
 Ознайомлення з найбільш поширеними породами кролів.
 Декоративні кролики.

Практичні роботи:

Особливості зовнішнього вигляду різних порід кролів.
 Особливості розвитку молодняка різних порід кролів.
 Складання характеристики на конкретну породу кролів.

6. Розведення кролів і вирощування молодняка (20/25/30 год.)

Біологічні особливості розведення кролів.
 Статеве дозрівання кролів.
 Підготовка тварин до парування та окріл.
 Вирощування кроленят.
 Відсаджування кроленят і догляд за ними.
 Ремонт стада.

Практичні роботи:

Підготовка приміщення до розведення кролів.
 Зважування кроленят.
 Контроль за гніздом.
 Відсаджування молодняка.

7. Особливості утримання і годівлі кролів у весняно-літній період (36/40/54 год.)

Збільшення врожайності кормових рослин і багаторічних трав – основа повноцінної годівлі.

Біологічні основи годівлі кролів у весняно-літній період.
 Складання раціонів на весняно-літній період.
 Значення зелених кормів для підвищення продуктивності кролівництва.
 Ознайомлення з корисними і отруйними для кролів рослинами.

Практичні роботи:

Вирощування кормових рослин на навчально-дослідній земельній ділянці.

Збирання насіння дикоростучих кормових трав з метою їх розповсюдження.

Складання гербарію дикоростучих і культурних кормових та отруйних для тварин рослин.

Складання колекції насіння кормових рослин.

8. Хвороби кролів: лікування та профілактика (20/30/27 год.)

Зоогігієна – наука про охорону здоров'я тварин.
 Хвороби кролів, найпоширеніші причини їх виникнення.
 Індивідуальний огляд кролів. Виявлення хворих кролів.
 Правила особистої гігієни під час догляду за кролями.

Санітарно-гігієнічні вимоги до стану приміщень та інвентарю крільчатника. Дезинфекція приміщень.

Практичні роботи:

Індивідуальний огляд кролів.

9. Підсумкове заняття (2/2/3 год.)

Написання дослідницької роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованець повинен мати уявлення про:

- кролівництво як науку й галузь сільського господарства;
- хвороби кролів та шляхи їх попередження.

Вихованець повинен знати:

- історію становлення кролівництва як галузі сільського господарства;
- біологічні особливості кролів;
- основи зовнішньої та внутрішньої будови кролів;
- породи кролів;
- правила утримання, годівлі, напування і догляду за кролями різних статевовікових груп у різні біологічні періоди;
- норми годівлі, потребу кролів у поживних речовинах;
- основні хвороби кролів і заходи їх запобігання;
- вимоги до якості продукції, причини зниження якості та способи їх попередження й усунення;
- правила безпеки життєдіяльності при роботі з кролями.

Вихованець повинен уміти:

- здійснювати догляд за кролями;
- визначати породу кролів, їх вік;
- здійснювати роботи щодо забезпечення кормової бази кролеферми;
- здійснювати роботи з підготовки кормів до згодовування;
- проводити зоотехнічний облік;
- проводити огляд тварин;
- здійснювати контрольні вимірювання тварин;
- виготовляти гербарії, колекції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Александров С. Н. Технология производства кормов / С. Н. Александров. – М.: АСТ-Сталкер, 2002. – 240 с.

2. Аликаев В. А. Справочник по контролю кормления и содержания жи-вотных / В. А. Аликаев, Е. А. Петухова, Л. Д Халенева. – М.: Колос, 1982. – 320 с.
3. Гриневич И. И. Кролиководство и его продукция/ И. И. Гриневич, Г. Г. Палкин. – Минск: Хата, 1994. – 64 с.
4. Ефективність ведення галузі звірівництва і кролівництва в південному регіоні України / Г. Коцюбенко. – // Тваринництво
5. Євтушенко А. Ф. Болезни кроликов / А. Ф. Евтушенко. — К.: Урожай, 1992. - 160 с.
6. Євтушенко А.Ф. Кролі в господарстві / А.Ф. Євтушенко, В.І. Оненко, В.А. Толкачов. – К., 2000
7. Мирось В.В. Кролівництво і звірівництво / Навчальний посібник. – Харків., 2008. – 215 с.
8. Кролівництво : О. А. Шевчук, Л. В. Кулакевич ; за ред. Н. Г. Дудкевич ; відп. за вип. М. В. Кондратова. – Вінниця : ВНАУ. 2015. – 40 с.
9. Фірсова Н.М. Розведення кролів і нутрій у присадибному господарстві / Н.М. Фірсова, В.А. Волколупова, В.А. Пінчук. – К.: Урожай, 1989. – 160 с.
10. Щетина Н. Н. Справочник кролиководы / Н. Н. Щетина, Донецк: Донбас, 1988. - 168 с.